

Література

1. Baumgartner J., Francia P. Conventional Wisdom and American Elections: Exploding Myths, Exploring Misconceptions. New York, 2008
2. Bond R., Fariss C., Jones J. A 61-million-person experiment in social influence and political mobilization // Nature. V. 489. P. 295-298.
3. Gulati G., Williams C. Closing the Gap, Raising the Bar: Candidate Web Sites Communication in the 2006 Campaigns for Congress // Social Science Computer Review. 2007.
4. Kaplan A., Haenlein M. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://michaelhaenlein.com/Publications/Kaplan,%20Andreas%20-%20Users%20of%20the%20world,%20unite.pdf>
5. Завьялов А. Новые тенденции использования социальных медиа в избирательном процессе [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2015/12/sociology/zavyalov.pdf
6. Кремень Т. Політична мобілізація за допомогою використання інструменту соціальних медіа// «Український науковий журнал «Освіта регіону «Політологія Психологія комунікації». 2013. – №4.
7. Яковлев Д. Політична інтеракція у сучасній Україні: особливості та складові [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/1657>

Ніч Т.С.

*аспірант кафедри соціології,
завідувач лабораторії соціологічних та політичних досліджень
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ОСВІТА ЯК ОСНОВНИЙ КАНАЛ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Одним з найважливіших каналів і обмежень мобільності в сучасному суспільстві є система освіти. У розвинених країнах перехід до загальної початкової або навіть середньої освіти відкривав для всіх громадян можливість для входження в ряди кваліфікованих, високооплачуваних працівників.

Потужним стимулом для збільшення потоків вертикальної мобільності став розвиток системи професійної освіти, поділеної на три рівні – середню професійну, середню технічну і вищу. Кожен з них різною мірою відкривав для громадянина можливість входження в так званий середній клас – групу працівників, які мають високі доходи і доступ до широкого набору матеріальних і соціальних благ, що надаються сучасною цивілізацією. Розмір середнього класу виступав як зовнішнє обмеження можливостей сходження, забезпечуваних існуючою системою освіти. На сьогоднішній день в середній клас входить до 80% населення розвинених країн, що дозволяє майже кожному його громадянину претендувати на відтворення соціальної позиції або входження в більш високий соціальний шар.

Функціональний підхід до проблем освіти еволюціонував від його сприйняття як абсолютного блага до більш тонкого, системного аналізу, втіленому в концепції Н. Лумана [1]. У ній освіта розглядається як відкрита підсистема, що має самостійну, несхожу з іншими програму самовідтворення. За Н. Луманом, вона існує в «середовищі», з якого отримує і в яку відправляє інформаційні потоки. Як будь-яка відкрита система, вона прагне мати зворотний зв'язок, що дозволяє їй оптимізувати взаємодію із зовнішнім середовищем.

У марксистській концепції система освіти традиційно розглядається не стільки як інститут усунення нерівності, скільки як одна з його джерел. У роботах К. Маркса, зазначалося, що буржуазна школа працює в двох взаємопов'язаних напрямках.

Перший фільтрує учнів, розводячи їх по навчальних закладах різного рівня і різних типів. Одним школярам або студентам уготовані місця в школах чи вузах масового, невисокого типу, іншим надана можливість отримання елітних форм освіти, що забезпечують перепустку у вищі верстви суспільства. Такий чином, це відбувається й у цілком благополучних розвинених країнах [2].

Другий тип впливу системи освіти, пов'язаний з тією ідеологічною обробкою, якій незмінно піддається людина, що знаходиться в стінах навчального закладу. Всіма засобами учня переконують у тому, що основи існуючого суспільного устрою непорушні і повинні ретельно оберігатися від можливих зазіхань ззовні або зсередини.

Третій тип продукування нерівності втілений в різній ринковій вартості отриманих дипломів. В неомарксистській теорії диплом

розглядається як прояв класової гегемонії. Він слугує не тільки для того, щоб підтверджувати освіту, а й для того, щоб скорочувати до мінімуму число претендентів на позиції в елітних прошарках населення. З точки зору американського соціолога Е. Райта, документ про освіту закріплює за його володарем власність на засоби інтелектуального виробництва – кваліфікацію і здатність виконувати функцію управління – і дає можливість здійснювати експлуатацію працівників, що займають більш низькі соціальні позиції. Охоронна функція свідоцтва про освіту отримала в неомарксистській соціології назву «креденціалізм». Згідно думки соціологів марксистської орієнтації, дипломування має непряме відношення до дійсного рівню компетенції, характерної для фахівця. Його призначення полягає в тому, щоб захистити класові привілеї, обмежити мобільність для тих, хто міг би розглядатися в якості претендента на елітні позиції в суспільстві.

Якщо функціоналісти роблять акцент на зрівняльні функції освітньої підсистеми, її здатності забезпечувати просування в обхід існуючих соціальних кордонів, то марксисти, навпаки, бачать в ній інструмент класового контролю, спосіб легітимації існуючого суспільного ладу. У першому випадку мова йде про внутрішні норми, яким кориться система і згідно з якими вона функціонує. У другому – про ту інтерпретацію, яку отримують сигнали, що виходять з цієї системи в інших підсистемах суспільства. Очевидно, що якщо суспільство ґрунтується на класових підставах, які передбачають значну нерівність у розподілі матеріальних і соціальних благ, то сигнали одержувані системою освіти, і сигнали, що виходять з неї, матимуть охоронний характер щодо привілейованих прошарків населення. І, навпаки, якщо в суспільстві на першому плані виявляються відмінності професійного спрямування, то і сигнали підсистем будуть інтерпретуватися у відповідному ключі як – «вхід» у розвиток професійних статусів. У будь-якому суспільстві система освіти працює на здійснення функцій включення і винятків, але їх поєднання багато в чому залежить від інтерпретації сигналів зовнішнього по відношенню до неї середовища.

Зрозуміло, що реальна ситуація завжди складніша за теоретичну схему. В перехідний період суспільна система і система освіти базуються на суперечливих підставах: і та, і інша ще «пам'ятають» свій минулий стан і частково відтворюють його в деяких своїх інститутах. Звідси впливає суперечливість впливу системи освіти на соціальну мобільність: з одного

боку, вона явно підлаштовується під відтворення нерівності, з іншого – професіоналізація і «пам'ять» про минуле сприяють консервації тих її елементів, які працюють на вирівнювання життєвих шансів. В силу об'єктивних причин система освіти буде протидіяти стратегії винятку, реалізованої іншими підсистемами суспільства.

Література

1. Луман Н. Глобализация мирового сообщества: как следует системно понимать современное общество // Социология на пороге XXI века: Основные направления исследований / Под ред. С.И. Григорьева, Ж. Коэн-Хуттера. – М.: РУСАКИ, 1999.
2. Маркс К. Из ранних произведений. – М., 1956.

Постригань Є.О.

*студентка IV курсу факультету правової політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПОНЯТТЯ ОБРАЗУ ДЕРЖАВИ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Дослідженню проблеми співвідношення держави та суспільства у сфері соціальних наук присвячено величезна кількість робіт. На сьогоднішньому етапі досить сильно активізується соціологічний розгляд питань розвитку суспільства і держави стосовно новітніх тенденцій сучасної України. Однак в Україні наукові розробки з цієї тематики є досить фрагментарними, і в першу чергу присвячені прикладним аспектам.

Використання різноманітних підходів щодо формування образів держави у ЗМІ, політиці, засобами інформаційних технологій, отримали своє відображення у цілому ряді комунікативних теорій, зокрема таких, як «теорія масового суспільств», «критична теорія суспільства» та ін.

В науковій літературі по сьогоднішній день існує протиріччя між великою кількістю теоретичних розробок у сфері соціології масових комунікації та відсутністю інтегруючої моделі формування єдиного образу країни із притаманним їй типом цивілізаційно-аутентичної та макросоціальної ідентичності в соціогуманітарному дискурсі.